

DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA TER ETIKA

Število ur v 7. in 8. razredu: 1 ura tedensko

Učitelj: Dejvid Balek

O PREDMETU

V okviru predmeta učenci pridobivajo znanje o družbi, državi, razmišljajo o svojih izkušnjah in jih presojujejo ter razvijajo svoje sposobnosti za razumevanje in reševanje etičnih vprašanj. Pri pouku se opiramo na vrednote, ki omogočajo razvoj demokratične in humane skupnosti.

V 7. razredu se učenci srečajo s temami, ki zadevajo njihov odnos do družbenih skupin, s katerimi tudi sami prihajajo v stik (narod, država, družina, vrstniki, vzorniki, mediji, komunikacija, pomen spoštovanja človekovih pravic, verstva ...), v 8. razredu pa se poglobljajo v teme, ki zadevajo njihov odnos do širše skupnosti in spoznavajo demokratično oblikovano družbo (demokracija, finance, delo in gospodarstvo; Slovenija-EU-svet; svetovna skupnost-globalizacija).

Učenci preko družbeno pomembnih tem razvijajo etične veščine, ki so jim v pomoč pri samostojnem, svobodnem, odgovornem in moralnem presojanju ter družbenem dogajanju. Zato je pri pouku DKE velik poudarek na kulturnem sporazumevanju (poslušanje, potrpežljivost, spoštovanje sogovornika ...). Veliko je priložnosti, da izrazijo svoja mnenja in stališča ter jih v pogovoru primerjajo z mnenji in stališči sošolcev.

»V 8. razredu so izpostavljene teme, ki bi jih moral poznati vsak aktiven državljan. Vsebine učence spodbujajo h kritičnemu mišljenju. Rdeča nit je ozaveščanje soodvisnosti, kar je osnova kvalitetne vzgoje za življenje v družbi. Iz ozaveščene soodvisnosti spontano sledi razumevanje potrebe po družbenih normah in pravilih ter pripravljenost za njihovo upoštevanje.« (<http://www.dzs.si/>)

UČNI PRIPOMOČKI 7. in 8. razred:

1. Učbenik

7. razred:

- Žvelc, Černigoj: Svet smo mi 7. Ljubljana: DZS, 2013

- Jaz, midva, mi, samostojni delovni zvezek za DKE. Rokus-Klett: 2018

8. razred:

- Cerar et al.: Svet smo mi 8. Ljubljana: DZS, 2015

- Jaz, midva. Mi, samostojni delovni zvezek za DKE. Rokus-Klett:2019

2. Potrebščine za urejanje zapiskov (7. in 8. razred).

VSEBINA 7. razred:

1. POSAMEZNIK, SKUPNOSTI, DRŽAVA

2. SKUPNOST DRŽAVLJANOV REPUBLIKE SLOVENIJE - Država in svet

3. ČLOVEKOVE PRAVICE - človek in dostojanstvo

4. VEROVANJE, VERSTVA IN DRŽAVA - Življenje in smisel

VSEBINA 8. razred:

1. Demokracija od blizu,

2. Finance, delo in gospodarstvo,

3. Slovenija, EU in svet,

4. Svetovna skupnost.

PREVERJANJE ZNANJA (ustno, pisno)

- Individualno in sproti: poznavanje in razumevanje, analiza, sodelovanje pri pouku, samostojnost, uporaba znanja, argumentiranje ...
- Delo v skupini, delo v dvojicah, sodelovalno učenje, izdelki ...
- Delovni listi.

OCENJEVANJE ZNANJA

- 7., 8. – najmanj 3 ocene: ob koncu posameznih tematskih sklopov.
- Pisno ocenjevanje 7., 8. - predvidoma april 2022.

Možnost pridobitve dodatne ocene:

- z izdelavo referata oz. seminarske naloge z ustnim nastopom in računalniško predstavitvijo (v dogovoru z učiteljem),
- aktivno sodelovanje pri izvedbi učne ure (za popestritev učnih ur pomoč učitelju pri uporabi računalniške tehnologije),
- organizacija in vodenje »okrogle mize« na izbrano temo,
- drugo samostojno delo (v dogovoru z učiteljem).

- Negativna ocena:

- Posamična negativna ocena se posebej ne popravlja. Učenec/ka se potruži, da je pri naslednjih ocenjevanjih znanja ocenjen/a pozitivno.
- Negativno oceno ob koncu šolskega leta učenec/ka popravi: celotna učna snov, minimalni in nekateri temeljni standardi znanja.

OPIŠNIKI IN MERILA ZA OCENJEVANJE (usklajeno v SAK predmetne stopnje)

90%-100% = odlično (5)

80%-89% = prav dobro (4)

60%-79% = dobro (3)

45%-59% = zadostno (2)

PRIČAKOVANI REZULTATI OB KONCU 7. RAZREDA

(standardi znanja: s poudarjenim tiskom so označeni minimalni standardi znanja)

1. POSAMEZNIK, SKUPNOSTI, DRŽAVA:

Učenec/ka:

- **našteje nekaj družbenih skupin in skupnosti, katerih član je in so del njegove družbene identitete,**
- na preprost način pojasni, da so posameznikove predstave o dekletih in fantih, ženskah in moških vsaj delno družbenega izvora,
- **Imenuje nekaj uradnih listin, ki izkazujejo posameznikovo identiteto in navede, katere podatke vsebujejo,**
- **Razlikuje med svojim narodom, svojo domovino in svojo državo,**
- Pojasni, kaj skupnost povezuje (spoštovanje pravil, skupni cilji, sodelovanje, solidarnost, dialog ...) in kaj jo razdvaja (nespoštovanje pravil, sebični interesi, odsotnost sodelovanja in dialoga ...),
- **Našteje nekaj vlog članov neke ožje skupine (npr. družine) in neke skupnosti (npr. šolske skupnosti),**
- **Na primeru pojasni, zakaj je za skupnost pomembno, da so njeni člani strpni drug do drugega,**
- Ob opisu konkretnega konflikta prepozna njegove vzroke in njegove posledice,

- Navede temeljna načela, na katerih temelji uspešno reševanje konfliktov,
- Pojasni, zakaj nastajajo negativni stereotipi o drugih in drugačnih,
- Opiše primer diskriminacije ali zlorabe moči in pojasni, katere pravice in etična načela so bila v tem primeru kršeni,
- Opredeli bistvo demokratičnega odločanja; oceni pomen, ki ga ima tovrstno odločanje za skupnost, in navede argumente za svojo oceno,
- Navede zgleda demokratičnega i nedemokratičnega ravnanja članov neke skupnosti,
- Našteje nekaj norm in pravil demokratičnega odločanja,
- Opiše nekaj osnovnih načel in vrednot, na katerih temelji demokracija.

2. SKUPNOST DRŽAVLJANOV REPUBLIKE SLOVENIJE:

Učenec/ka:

- Opiše nastanek Republike Slovenije,
- Navede glavne simbole Republike Slovenije in opredeli njihov pomen,
- Navede nekaj načinov, kako se pridobi državljanstvo R Slovenije,
- Opredeli pomen, ki ga ima za posameznika njegovo državljanstvo,
- Razčleni razmerje med državo in državljani, kakor ga določa 3. čl. Ustave RS,
- S primeri ponazori pojma socialna in pravna država,
- Navede ključna dejstva v zvezi z EU in opiše njene simbole,
- Opredeli glavna etična in politična načela, na katerih temelji EU,
- Oceni, v čem je interes RS za članstvo v EU in navede argumente za svojo oceno.

3. ČLOVEKOVE PRAVICE

Učenec/ka:

- **Našteje nekaj poglobitnih človekovih pravic**
- Opredeli interes, ki ga ima človeštvo za uveljavljanje človekovih pravic,
- Opiše nastanek in pomen poglobitnih dokumentov o človekovih in otrokovih pravicah,
- V opredelitvah človekovih pravic prepozna, na katerih etičnih načelih in vrednotah te pravice temeljijo,
- V Ustavi RS prepozna človekove pravice,
- V opisih dogodkov v medijih prepozna kršitve človekovih pravic,
- V konkretnih dogodkih prepozna konflikte pravic,
- Navede organizacije in ustanove, ki skrbijo za uveljavljanje človekovih pravic,
- Za konkretne primere naredi načrt varovanja človekovih pravic,
- Opredeli bistvo otrokovih pravic in ceni, koliko so uveljavljene v RS in drugje v svetu.

4. VEROVANJE, VERSTVA IN DRŽAVA

Učenec/ka:

- Pojasni, zakaj je tudi pravica do veroizpovedi temeljna človekova pravica,
- opredeli pojme verstva, verovanje in verske skupnosti,
- **pojasni, kako Ustava RS opredeljuje razmerje med državo in verskimi skupnostmi,**
- **Našteje največje verske skupnosti v Sloveniji,**
- Opiše pomen nekaterih verskih obredov, ki jih opravljajo člani verskih skupnosti, delujočih v Sloveniji,
- **Opiše osnovne značilnosti krščanstva in vsaj še enega izmed največjih svetovnih verstev, imenuje nekaj verskih praznikov in vsaj dve verski knjigi.**

- Opredeli glavna etična načela, vgrajena v krščanstvo in druga svetovna verstva, ter primerja ta načela,
- Opiše vpliv verovanja na vsakdanje življenje ljudi in na odnose med ljudmi.

PRIČAKOVANI REZULTATI OB KONCU 8. RAZREDA

(standardi znanja: s poudarjenim tiskom so označeni minimalni standardi znanja)

1. DEMOKRACIJA OD BLIZU:

Učenec/ka:

- Navede nosilce oblasti, ki jih neposredno volimo na volitvah,
- **Navede imeni aktualnega predsednika države in predsednika vlade ter župana v občini, kjer živi oz. obiskuje šolo,**
- Opiše dva vidika volilne pravice (pravico voliti in pravica kandidirati na volitvah),
- Opiše razliko med volitvami in referendumom,
- Opiše, kako potekajo volitve v državni zbor,
- **Navede nekaj parlamentarnih strank ali strank, zastopanih v občinskem svetu,**
- Opredeli vlogo, ki jo imajo politične stranke v Sloveniji,
- Opredeli razliko med interesnim združevanjem in združevanjem v politične stranke,
- Poimenuje veje oblasti v državi, pojasni njihove naloge in delovanje,
- Pojasni, zakaj je za demokracijo dobro, da so veje oblasti ločene,
- **Opredeli nekaj področij, na katerih deluje vlada kot izvršna oblast (ministrstva, odgovorna za posamezna področja),**
- Navede glavne pristojnosti predsednika republike,
- Pojasni, kako se izvoli vlada in opredeli razmerje med koalicijo in opozicijo v parlamentu,
- Opiše odgovornost nosilcev politične oblasti v skupnosti in državi,
- Opiše značilnosti aktivnega državljanstva in opiše primer konkretne državljanske akcije,
- Opredeli nekatere vrste državljanskih akcij (solidarnostne ob naravnih nesrečah, okoljske, humanitarne ...),
- Razloži, zakaj je aktivno državljanstvo pomembno in zakaj udeležba na volitvah ni dovolj,
- Pojasni, zakaj je pomembno, da nosilci in institucije oblasti delujejo javno,
- **Navede argumente za stališče, da morajo biti državljani dobro obveščeni o delovanju oblasti,**
- Pojasni temeljne norme javne razprave, svobodo govora in pomen pluralizma (soočanja različnih mnenj),
- **Pojasni vlogo, ki jo imajo mediji v političnem procesu (prostor javne razprave, nadzor nad oblastjo),**
- Našteje različne vrste medijev in opredeli njihove značilnosti,
- Poimenuje najpomembnejše medije v državi in lokalni skupnosti,
- Pojasni širšo vlogo medijev v sodobni družbi (obveščanje, izobraževanje, zabava),
- Pojasni pomen medijske svobode in navede razloge, zakaj je ta svoboda vendarle omejena (varovanje zasebnosti).

2. FINANCE, DELO IN GOSPODARSTVO

Učenec/ka:

- **Pozna stopnje šolanja in osnovne možnosti za pridobitev izobrazbe v Republiki Sloveniji (poklicna orientacija),**
- **Navede in pojasni vsebino ekonomskih pravic slovenskih državljanov,**
- Razloži, kaj je podjetje in kakšna je vloga podjetij v družbi,

- Opredeli pojme kapital, kapitalizem, dobiček, delnica,
- **Pojasni razmerje med delojemalci in delodajalci. Navede pravice, ki izhajajo iz delovnega razmerja,**
- Opredeli vlogo sindikatov in gospodarskih zbornic,
- **Navede nekaj pogostih vzrokov za konflikte med delodajalci in delojemalci in načine njihovega reševanja. Pojasni, zakaj imajo zaposleni pravico do stavke.**
- Pojasni pojem družbene pravičnosti in problem izkoriščanja,
- Navede vire, iz katerih država pridobiva sredstva za svoje delovanje,
- Našteje nekaj vrst javne porabe, loči nekatere vrste davkov,
- Opredeli, kaj je smotrna poraba javnega denarja.

3. SLOVENIJA, EVROPSKA UNIJA, SVET

Učenec/ka:

- **Opiše interes Slovenije za članstvo v EU,**
- **Z navedbo nekaterih konkretnih primerov pojasni, kako članstvo v EU vpliva na naše vsakdanje življenje,**
- Opiše razmerje med državo Slovenijo in EU,
- Navede glavne ustanove EU, opredeli njihove naloge,
- **Navede, v katerih telesih EU ima Slovenija svoje predstavnike,**
- Opiše cilje in delovanje mednarodnih organizacij OZN, OECD, NATO,
- Opiše delovanje Slovenije v navedenih organizacijah,
- Navede merila za delovanje slovenskih oboroževalnih sil na tujem.

4. SVETOVNA SKUPNOST

Učenec/ka:

- Na primerih opredeli značilnosti globalizacije ter njene dobre in slabe strani,
- Opiše nekaj posledic globalizacije v lokalnem okolju oziroma v Sloveniji,
- Navede nekaj temeljnih svetovnih vprašanj,
- **Opiše nekaj vzrokov in pričakovane posledice podnebnih sprememb,**
- Opiše, kako način življenja v Sloveniji in drugje v razvitem svetu prispeva k onesnaževanju okolja na planetu,
- V opisu pojava selitve industrije pokaže na posledice globalnih procesov v lokalnem okolju,
- Poimenuje glavna središča politične in gospodarske moči na planetu. Opiše, kako se razmerja med njimi spreminjajo,
- Navede glavna stališča nasprotnikov globalizacije,
- **Navede nekaj nevladnih organizacij, ki si prizadevajo za reševanje globalnih problemov, in opiše njihovo delovanje,**
- Navede, katere mednarodne organizacije delujejo tudi v R Sloveniji, in opiše njihovo aktivnost.